

TÜRKİYE'DEKİ BAŞARISIZ DARBE GİRİŞİMİNE İSRAİL'İN YORUMU

İmad Ebu Awwad

Yakın zamanda Türkiye'de meydana gelen darbe girişimi İsrail medyası için büyük bir sürpriz olmamıştı. Saatler sonra İsrail bölgedeki müttefiki olan Türkiye'nin toprak bütünlüğüne saygı duyduğunu iki ülke arasında yapılan anlaşmada da belirtmişti. Büyüyen güvenlik sorunları ve İsrail'in çıkardığı doğal gazı Avrupa piyasasına gönderimi için Türkiye'ye olan ihtiyacı her iki ülkeyi birbirine yakınlaştırmıştır.

İsrail ile Türkiye arasında imzalanan ittifak anlaşmasıyla İsrail askeri darbeye karşı Erdoğan'ın yanında olmuştur.

İsrail eskiden saklamadan pek çok yorumunda, siyaset ve askeri kanattan gelen söylemlerde 'Erdoğan'ı bölgedeki barışın tek engeli olarak' ifade etmişti. Fakat kalkışmadan sonra bu söylemleri son buldu.

Mısır'daki darbeden sonra İsrail ordusu, 'Bölgede barışın sağlanması için Mursi'nin ve Erdoğan'ın hükümlüklerine son verilmesi gerekmektedir.' Diye açıklamada bulunmuştu. Ayrıca Genel Kurmay Başkanı Yair Golan; ' Erdoğan'ın görevde bulunması İsrail için sorun teşkil etmektedir şeklinde açıklama yaptı.

İsrail'in, darbe kalkışmasında TRT'de bildiri okunana kadar pek önem vermediğini görebiliriz. Girişim doğrulanınca İsrail, demokratik Türkiye'nin yanında durmuştur.

Eski siyasetçiler emekli olmadan önce Türkiye İsrail arası ilişkiler yüksek düzeyde kesilmemişti. Fakat Türkiye'de eski siyasetçiler görevi bırakınca yerine gelen Erdoğan, İsrail'in bölgedeki liderliğinin bölgenin istikrarı açısından önemli olduğu ve etki alanının çok geniş olduğunu ifade etti.

İsrail Medyası Darbe Girişimini Nasıl İzledi?

İsrail medyası Türkiye'deki darbe girişimi olaylarını saatinden itibaren takip etti. Özellikle yüzlerini sevinç ve mutluluk kaplamış yorumcular, analistçiler televizyon ekranlarında konuyla ilgili de herhangi bir hikaye anlatmadılar. Sadece uzman kişi kimsenin olanlar hakkında bir bilgisinin olmadığını söyledi. Böylelikle kanal yöneticileri ve mahalli gazeteler haberi dostluk diliyle aktardı.

İkinci Arap Kanalı, darbeci askerlerin dilinde en fazla yayın yapan kanaldı. Sayın Cumhurbaşkanı Erdoğan İstanbul yolunda İstanbul'da yapılacak canlı bağlantıya yakın olmasına rağmen İkinci kanal (Arap Kanalı) yazılı ve canlı yayın organlarında: ' Türk Ordusu Türkiye'de kontrolü eline almıştır' başlığını geçmişlerdir.

Onuncu Haber Kanalı da İkinci Haber Kanalıyla aynı yayın yolunu izleyerek; ' Türkiye'de Ordu darbe yaptığını ilan etti' aynı zamanda bu dile karşı olan tarafta Erdoğan'ın açıklamasını yayımlayarak ; ' Erdoğan: Ben hala iktidardayım.' Demişlerdir.

Böylece yayın organların internet sayfalarında darbe geniş yer aldı. Yedioth Ahronoth gazetesi en fazla yayın yapan gazete oldu. Gazete birinci sayfadaki haberinde ordu dilini

kullanarak; ‘ Ordu, ülkenin hakimiyetini aldığını duyurmuştur.’ ‘Erdoğan: Ben hala iktidardayım.’ Şeklinde başlıklar paylaşmıştır.

Daily Israel gazetesi Yedioth Ahronoth ile aynı dili kullanarak yayın yapmıştır. Böylece İsrail’de basın ‘Hükümet’ ve ‘Ordu’ dilinden olayları aktarmıştır.

İsrail ordusu medyada yaşanan bu çeşitliliği darbenin başarısız olmasıyla gizlemeye çalışmış, Türkiye’yle canlı bağlantılar yaparak Türk Hükümeti yetkililerinden bilgi almaya çalışmışlardır.

Pek çok İsrail medya organı Türkiye gibi demokratik bir ülkede yaşanan darbe girişimini gizlemeyi, aktarmamayı, seçmiştir. Aydınlar ise; Erdoğan Hükümetinin sınırı aştığını İsrail’den daha iyi olmayan Türkiye toplumunu İslami bir yapıya dönüştürmeye çalıştığını ifade etmişlerdir.

Aydın diline yakın bir dil benimseyen medya kanallarından bazıları; Darbenin Türkiye’de olmayan medya özgürlüğünün bir ihtiyacı olduğu şeklinde açıklamalarda bulunmuşlardır. Yedioth Ahronoth gazetesi köşe yazarı olan Ben Dror ve Ben Caspit kendilerini gizlemeyerek yaptıkları açıklamalarında; Erdoğan’ın düşmemesi taktırında ‘ İsrail’ in İslami bir yönetime zorlanacağını söylediler.

Tzipi Braial, Haaretz gazetesine yazdığı yazıda Türk halkı askeri yönetime karşı ‘ Demokrasi, Demokrasi’ demişlerdir. Darbeciler ise yaptıkları darbenin gerekçesi olarak Erdoğan Hükümetinin demokratik olmadığını ifade etmişlerdir.

Askeri Analistçi Hagi Hoberman Yedinci Haber Kanalında Türkiye’nin Avrupa Birliğine ne kadar ihtiyacı olduğunu darbe bize göstermiştir. Diyen İsrail, Erdoğan’ın uyguladığı sistemin istenmeyen bir yapı olduğunu söylerken, yaptığı seçimlerin demokratik olmadığını ifade etmektedir.

Maariv gazetesinden Askeri Analistçi Yossi Melman, gövde gösterisiyle askeri darbenin başarısız olduğunu söyleyerek, kendi devletiyle bir bağlantısının olmadığını ifade etmiştir.. İsrail Hükümeti, Emniyet ve Askeri yetkililerde bu açıklamayı doğrulamışlardır. Ayrıca keşke ordu Erdoğan’ ı devirseydi diye de bir pişmanlıklarının olmadığını söylemiştir.

İsrail veri kanallarına göre basın ilk anından itibaren darbe girişimine dair yayınlar yapmaya başlamıştır. ACE adlı sitede yayınlanan habere göre Türkiye’deki askeri darbe girişimi İsrail’de en çok takip elden haber olarak geleneksel kanalların izlenme oranlarını arttırdı. İlk canlı yayını gerçekleştiren kanalar arasında dağılan izlenme oranları: İkinci Kanal % 4.9, Onuncu Kanal ise % 2.6 oranında izlendi.

Sabah 08.00’a kadar süren yayınlarda izleyici oranları Merkez Bülten tarafından ; % 17.3 İkinci Kanal, % 8.4 Onuncu Kanal, % 4.9 Birinci Kanal olarak açıklandı.

İsrail’deki İnternet Sitelerin Darbe Karşısındaki Tutumu

İsrail’in ilk defa darbe gelişmelerini takip ettiği, darbe girişiminden 15 saat sonra, diğer gün saat 13.00’da İsrail Dış İşleri Bakanlığı’nın yaptığı resmi açıklamada; İsrail, demokratik Türkiye’nin yanında olduğunu duyurdu.

Yapılan açıklamanın diplomatik bir yalan olduğu çünkü Netenyahu Hükümetinden olayın seyri ile ilgili bir açıklama gelmediğini söyledi. Daha sonra Netenyahu kendisi bizzat açıklama yaparak yaşanan bu darbe girişiminin her iki tarafın yararına olan Türkiye – İsrail anlaşmasına bir zarar vermediğini duyurdu.

İsraili komutanlar, Türkiye ve İsrail arasındaki ilişkilerin stratejik öneme sahip olduğunu, Türkiye'nin yatıştırılmasının mümkün olmadığını, altı senelik bir kesintiden sonra Netenyahu'nun Erdoğan'a üç senede gelen özrü Türkiye'nin çıkarlarının İsrail'den yana olduğu belirtildi.

Ulusal Güvenlik Konseyi başkanı Uzi Dayan, devletin resmi konumdan geri durmasının sebebini İsrail'in daha önceki yaşananlardan aldığı kayıpları tekrar etmek istememesinden olduğunu ifade etti.

Üst düzey liderler başarısız olan darbe girişimi ile ilgili üzüntülerini gizlemediler. İsrail'n Türkiye büyük elçisi Sbibi; Erdoğan'a katılıyorum. 'Batı, Türkiye'deki darbe girişiminden sorumludur.' Çünkü, ordudaki nötralize sorunu Avrupa Birliğinin polisi durumuna getirdi. Bu sebeple Hükümete karşı güç haline gelmiştir.

Eski Mossad Başkanı Ram Ben-Barak, Demokrasiye yapılan darbenin Erdoğan'a karşı bir kalkışma olduğu, Ülke içi bir oyun, Türkiye'nin ilerleyişini durdurmak, mali açıdan zarar vermek için yapıldığını belirtti.

İsrail'e Göre Darbenin Başarısız olmasının Sebepleri

İsraili gazeteciler ve aydınlar darbenin başarısız olmasının bölgesel ve yerel pek çok sebebi olduğunu belirtti. Bu sebepler aşağıdadır:

İlk Sebep: Hükümetten önceki dönemde bekleniyordu. Hükümet iktidara geldiğinden beri on dört senedir kötü zamanlaması olan darbe girişiminin sebep olduğu karışıklık olmamıştı.

İkinci Sebep: Ezici müdahale edici güç en büyük sürpriz oldu. Erdoğan'a karşı az bir ordunun bulunması ve halkın demokrasiye destek olmak için sokağa çıkması darbeci komutanlar için facia olmuştur.

Üçüncü Sebep: Türkiye'nin yöneticilerinin, aydınlarının büyük çoğunluğu ve kamu darbeyi reddetti. Darbenin muhalif partilerince sevildiği söyleniyordu. Fakat muhalefet parti yöneticilerinin darbe karşıtı mitinge katılması ve sokağa çıkması darbeciler için büyük bir yıkım demektir.

Dördüncü Sebep: Askeri Kanat, İsraili aydınların belirttikleri başarısız askeri darbenin sebeplerini kendi aldıkları istihbarat doğrultusunda yorumladı. Erdoğan'ın oluşturduğu özel kuvvetler ve darbe girişimini karşı askerlerin, bu girişimin başarıya ulaşmayacağına inanan insanların, Erdoğan taraftarlarının, Hükümetin egemenliği altında ilerleyen ülkeye inandıkları için darbe başarılı olamamıştır.

Beşinci Sebep: Erdoğan'ın yöneticiliğinin sembolleri haline gelen tutuklamalar ve istifalar karşısındaki başarısı, güçlü hitabeti darbenin başarısız olmasının en önemli sebebiydi.

Darbeciler zayıf güçlerinden meşruiyetlerini sağlayamadıklarından darbe gerçekleşmeyecektir.

Altıncı Sebep: Günümüzde rejimin başarıları Erdoğan ve partisinin Türklerin beklerinin üzerinde bir performans sergilemiş olmasındandır. Erdoğan'ın darbe girişiminden sonra yaptığı açıklamasıyla İsraili araştırmacıların%50 si seçimlerde Ak Partinin başarısını haklı bularak; son on yıldaki seçimleri kazanan partiyle Türkiye'de bir İslami evrilmenin olmadığı belirtti.

İsrail: Darbe Girişimi Türk Hükümetini Nasıl Etkiledi?

İsrail'de yayınlanan pek çok köşe yazısının konusu daha önce böyle bir gelişmenin yaşanmadığı darbe girişiminden sonra Türkiye'deki durumun nasıl olduğuna yönelikti. Türkiye Tarihi Uzmanı Profesör Dror Ze'evi, bu çeşit vakaların Atatürk Döneminde yaşandığı söyledi. Ayrıca buna ek olarak bu darbenin askeriye içerisindeki son darbe olduğunu gelecekte böyle bir vakanın yaşanmayacağını ve Türkiye'nin laik Batı sarmalından da uzaklaştığını ifade etti.

Eski Türkiye Büyükelçisi Eli Shaked, darbenin başarısız olmasında Erdoğan'ı sevenlerinin ve koruyanlarının çok büyük katkısı olduğunu ifade etti. Shaked'e göre; Askeriyenin en kırıttik noktalarına hakim olarak Erdoğan'ı kandırmak suretiyle başlattıkları darbe girişimi önlenerek; Erdoğan Hükümetinin başta olduğu uzun dönemde onunla çatışmayan ve mevcut demokratik hükümeti tehdit eden ordudaki muhalifler bastırıldı.

İsrail Ulusal Araştırma Enstitüsünde Türkiye Araştırmacısı olan Galia Londra Strauss, Erdoğan'ın Türkiye'deki en fazla güce sahip lider olduğunu belirterek, siyasi alanda dış düşmanların azaltılmasının istikrarlı bir şekilde sürmesi, devletin muhafazakarlık çizgisine yakın olmasının devamı ve ordu komutanlarının liderliklerinin siyasetten daha fazla olmasının sağlanması Strauss'un önemli notları arasındaydı.

Bar-İlan Üniversitesinde Orta Doğu dersi okutmanı olan Yahudiye Pellnja, Erdoğan bu başarısız girişimden sonra tüm bu girişime sebep olan ya da sebep olduğuna dair hakkında şüphe bulunan kişileri görevden aldığını ifade etti.

Buna ek olarak; Gözlemci Heyeti, başarısız darbe girişiminin Türk yöneticilere pek ok müesseseyi kapatma imkanı vermiştir. Eskiden böyle bir gücü olmayan Hükümet, kanun tasarısıyla muhalefete ihtiyaç duymadan yapabilmektedir.

Böylelikle, gözlemciler Erdoğan engeline takılan yargının Türkiye'yi İslamileştirmek için pek çok geçiş yapıldığını fakat yaşanan darbe girişiminden sonra bunun zayıfladığını ifade ettiler. Ayrıca Erdoğan'ın Doğu'da olduğu gibi Türkiye'nin düzenini İslami şekilde evrilmesi için hala imkanı olduğunu belirttiler.

İsrail'in tahminleri, yapılan darbe ile Türk hükümetindeki diktatöryal eğilimleri olanları tespit edip tasfiye etmek, toplumun İslamleşmesini engellemek çünkü Erdoğan toplumu İslamlaştırmak istemesi olduğu yönündeydi. İsraili yazarlar darbe girişiminden önce Erdoğan'ın bu düşüncesine karşı olan muhalefet darbe girişimiyle zayıflamıştır. Fakat muhalefetin demokrasiye sahip çıkması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Tüm bu söylenenlerin aksine Eyal Zisser ve Araştırma merkezi başkanı Moşe Dayan Erdoğan'ın ve Hükümetinin hukuktan ve demokrasiden uzaklaşmadığını belirttiler.

İsrail'in en yaşlı analiz yazarı Oded Jeranot, Profesör Bernard Lewis ile aynı mihmandarda olan; Türkiye'nin güçlü bir İslam Devleti olacağı görüşünü aktarak; İran gibi Batı açısından tehlikeli bir fırtına olacağını söyledi. Eski Ulusal Meclis Başkanı General Jacob Amidror; 'Türkiye'nin bağlana bileceği; İslami ya da Laik olacak şekilde iki kanalın var olabileceğini söyledi.'

Darbe Girişimden Sonra Türkiye – İsrail İlişkileri

İsraili yetkiler yaşanan darbe girişimi sonrası İbrani medyada konuşulan: Türkiye ile İsrail arası ilişkilere nasıl yansıtılacağına ilişkin tartışmalarının olduğunu söyledi. Fakat bu tartışmaların iki devlet arasındaki ilişkilere zarar vermeyeceğini ifade etti. Hükümet Başkanı Netanyahu darbe girişimi sonrası ilişkilere bir zarar gelmediği belirtti. Heretz Gazetesi başarısız darbe girişimi sonrası: ' İsrail'in Türkiye'ye ihraç ettiği mallarda bir değişiklik olmadığını' yazdı.

Galia Londra Strauss, İsrail'in Türkiye ile olan ilişkilerinin devam ettiği, Erdoğan'ın eskisinden daha fazla bölgedeki en önemli ana aktör olduğu, İsrail'in gaz ve ihracatı için Türkiye ile sakin ve istikrarlı bir ilişkiye ihtiyacı olduğunu ifade etti.

Buna ek olarak ABD ve Türkiye Fetullah Gülen'in iade talebi sebebiyle arasında gizli bir şekilde görülen ilişkilerin her iki ülkenin çıkarlarının etkilenmeyeceği fakat her şey gibi biraz yansımalarının olabileceğini söyledi.

İsrail Toplumunu, yeniden başlayan Türkiye- İsrail ilişkilerinin darbe girişiminden herhangi bir etki görmeyeceği kanaatindedir. Fakat Türkiye'nin iç siyasetine odaklanmasından bazı işlerin doğal olarak gecikeceğini bilmektedir. İsrail, özellikle Erdoğan'ın atlattığı tehlike sonrasında Türkiye ile olan ilişkilerine ekstra bir önem göstermektedir. Çünkü darbeciler bölgede sertlik politikasına destek verecekleri düşünülüyordu. Türkiye ise İsrail'e anti- düşünce besleyen tüm güçler ittifaklık politikasının dışında tutulmuştur.

Eski Türkiye Büyükelçisi Eli Shaked, Türkiye şu anki durumda hiçbir ittifakı erteleyememeğini, ilişkilerin samimi olduğu düşünülmesi de tekrardan bir kitlenmenin yaşanmayacağı görüşündedir.

İsrail'in Faydasına Olan Nedir? : Darbenin Başarılı Olması mı? Yoksa Olmaması mı?

Bir sene önce Türkiye'de yapılan seçimlerde Ak Parti çoğunluğun oylarını alamadığı için tek başına iktidar olamamıştı. İsrail medyası ve siyaseti bu haberle kavrulmuştu. Eski Devlet Başkanı Şimon Peres sonuçları şu şekilde yorumlamıştı: ' Kibir, Erdoğan zulmünün sonu olmuştur.'. İsrail'de büyük yankı uyandıran bu seçimler mevcut Türk yöneticilerin değişeceğine işaret ediyordu.

Başarısız darbe girişimi sonrasındaki anketlerde İsraililer Türkiye’de Erdoğan’dan önceki yönetimin Erdoğan ve partisinden daha iyi olduğuna dair bir kanaata vardı. Bu anketin göstergeleri şöyledir:

- 1- Türkiye ile İsrail’in vatandaşlarının güvenliği için kabul edilen bir stratejik ortaklığı yoktur. Aynı zamanda devam eden stratejik ilişkileri Türkiye’nin Mavi Marmara olayı sonrası izlediği politik tutum sebebiyle İsrail’le çatışmasına, önemli stratejik ortağını kaybetmesine ve mecbur ettiği özür ile İsrail’in onurunun kırılmasına neden oldu. Tüm bunlar İsrail halkının ve siyasetçilerinin Türkiye ile ilişkilerinin reddedilmesine sebep oldu.
- 2- Pek çok araştırmacı İsrail’de Türk Hükümetinin mevcut durumunu gözlemlerken; Hükümetin Doğu İslami Bloğa yaklaştığını belirtti. İslami Blokla bölgesel liderliğe giden yolu halkla birlikte azimle döşediklerini de ekledi. Bazı görüşlere göre bu davranış devletin gelecekteki karakterini oluşturmaktaydı. İsrail karşılıklı ilişkilerde bile Türk Hükümetinin bölge lideri olma yolunda ilerlediğinin çok açık bir anlaşılır olduğunu belirtti. Bazıları ise Türk- İsrail çıkar ilişkilerinin Erdoğan olmadan daha iyi bir şekilde ilerleyeceği ve güzel bir ortaklığın oluşacağı kanaatindeydi.
- 3- İsrail, Erdoğan’ın orduda son on yıldır Hükümeti tehdit eden laik etki odaklarını temizlemiş, ordunun restore kontrolünü Erdoğan kendi eline almıştır. İsrail’e olumlu yansımayan Ordu ve Emniyetteki güç paylaşımları olmuştur.
- 4- Mevcut hazır sistemde Türkiye Hükümetinin Gazze’de Hamas’a destek vermesi, onu kucaklaması, ablukayı kaldırma yönündeki çabaları bir şeyi açıkça ortaya koymaktadır; Türkiye’nin Gazze’ye yaptığı yardımlar Filistin’de bir fiil kalması anlamındadır. Türkiye daima Gazze’de ablukayı kırmaya yönelik adımlar atmıştır. Öyle ki İsrail’le yapılan son anlaşma ile Türkiye Gazze’ye daha fazla yardım sağlayabilecektir.

İsrail Çıkarlarıyla İlerliyor

İsrail çıkarlarını karşılıklı hamle seviyesinde tuttuğunda en parlak dönemi yaşamaktadır. Bölgesel Savaşlardaki gözlemleri; güvenli olmayan inişli çıkışlı olaylar rakiplerinin bozulmasına işaret ettiğinin farkına vardı.

Düşmeden ilerleyen İsrail’in Bölgesel kazançları ki Mısır’la ittifakı buna örnektir. Arap devletleri arasında kalan İsrail uzun bir süre öğrenci gibi nasıl bir politika izlemesi gerektiğini ve zorluklar karşısındaki duruşunu öğretmiştir.

Bazı İsraili aydınlar, siyasetçiler, Türkiye ile imzalanan anlaşmaya büyük tepkililer gösterdiler. Fakat büyük çoğunluğun mevcut Türkiye Hükümetiyle yapılacak en iyi anlaşma olduğuna işaret etti.

Ordu yöneticilerinin Erdoğan’ın karşısında yerel ve bölgesel vizyonlarının çoğunda görev kısıtlamaları yapıldı. Buna rağmen Ordu İsrail’in Erdoğan’a ödediği ağır bedel sebebiyle yapılan anlaşmadan dolayı pek heyecanlı değildi.

Türkiye'deki ordunun temizlenmesi İsrail'e bir zarar sağlamadı. Fakat başarısız darbe girişimi Erdoğan'ın Türkiye'yi İslamileştirme girişimlerini etkiledi. Ki bu İsrail'le gelecekte bir ittifak bozukluğuna sebebiyet verebilirdi.

Türkiye ile İsrail arasındaki ilişkiler doğal seyrindeyken Türkiye Tel Aviv'den ücretsiz bir şey alamayacaktır. Böylece İsrail Erdoğan'la sadece çıkarlara yönelik bir anlaşma yapmıştır. İsrail'in hayali ise Türkiye'nin Erdoğan'sız kalmasıdır. Fakat bu gerçekleşmeyecektir.